

Aktuelt

Sneugler jager havfugle i polarisen om vinteren

Sneugler er karismatiske 'rovfugle', der fascinerer mange mennesker. Frem mod sommerens yngletid på tundraen opsøger uglerne ynglesteder med høje koncentrationer af lemminger, som ofte fører til bevægelser over lange afstande mellem successive ynglesteder (fx gennemsnitlig spredningsafstand 725 km fra år til år). Selv om der er gennemført mange undersøgelser af artens økologi, har dens liv om vinteren fået meget lidt opmærksomhed, muligvis på grund af de logistiske udfordringer forbundet med at følge disse nomadiske fugle.

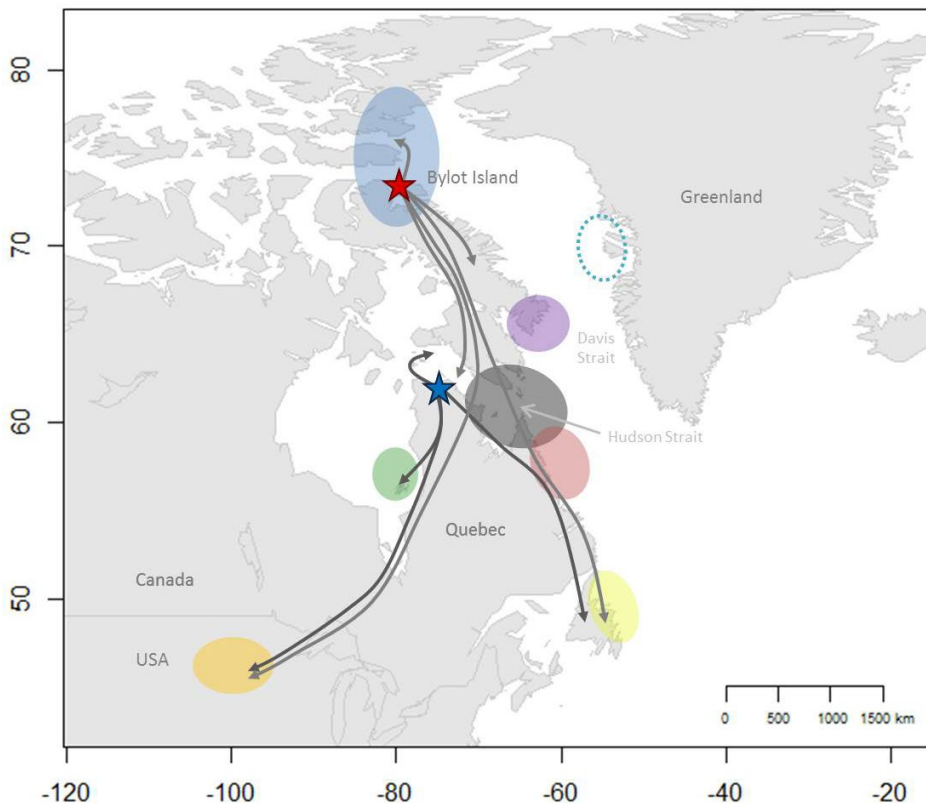
I Nordamerika synes Sneugler at vælge forskellige vinterstrategier. Selv om de er i stand til at modstå de barske arktiske forhold, trækker de regelmæssigt sydpå til de canadiske prærieområder og USA's Midtvesten. Begge regioner er domineret af marker, som har en topografi, der minder om tundraens. Sneugler er kendt for at optræde invasionsagtigt (dvs. optræde i stort tal hver 3.-4. år), et fænomen der tilsyneladende er forbundet med de cykliske svingninger i lemmingbestandene på deres ynglepladser, som muliggør god ynglesucces i lemmingår.

Nu viser en nyligt offentliggjorte undersøgelse imidlertid, at mange Sneugler forbliver i Arktis om vinteren, hvor de bl.a. opholder sig på isdækket hav. Af ni Sneuglehunner udstyret med satellitsendere overvintrede én

i Midtvesten i tre år i træk, mens de andre otte overvintrede nær arktiske kyster eller på havisen. Der var således en vis konsistens i, om de enkelte ugler valgte terrestriske eller marine overvintringsområder fra år til år.

Siden offentliggørelsen af denne analyse har vores team udstyret endnu 17 Sneugler (1 han og 16 hunner) med sendere i Nunavut og det nordlige Quebec (se figuren). Disse ugler viste lignende fordeling på overvintringsområder som de første: Tre hunner overvintrede i USA's Midtvesten, mens de øvrige 14 ugler tilbragte deres ikke-yngletid på havet eller langs kysterne. Af disse brugere af marine levesteder, opholdt to hunner sig helt nede ved Newfoundland og Labradors kyster, mens de andre opholdt sig nordpå i Arktis. Den eneste han i denne undersøgelse var også det eneste individ, der overvintrede tre år i træk i havisen nær Diskøen i Vestgrønland (se figuren).

Ser vi nærmere på overvintringsområderne for disse fugle, fremstår der et mønster af hotspots (se figuren). Mange af Sneuglerne samles i Hudsonstrædet, kanalen der forbinder Hudsonbugten med Atlanterhavet og adskiller Baffinøen fra nordspidsen af Quebec. Dette stræde er aldrig helt tilfrosset, hvilket delvis kan forklare, hvorfor uglerne samles i dette område. Uglerne

Generelle vandringsveje for Sneugler (grå linjer), der var udstyret med satellitsendere på Bylot Island, Nunavut (rød stjerne) og ved Deception Bay, Nunavik (blå stjerne). Områder med koncentrationer af sporede Sneugler er vist med farvede ovaler. Den blå stiplede oval viser overvintringsområdet for den eneste Sneuglehan i vores studie. Den overvintrede tre år i træk nær Diskoøen i Vestgrønland.

overvintrer ude i havisen eller på nærliggende kyster, hvor de er set jage havfugle såsom Ederfugle, Ismåger og Rosenmåger ved polynyer (tilbagevendende åbninger i havisen), hvor havfugle og ænder koncentrerer. Denne koncentration af potentielle byttedyr i isfrie områder sker ofte de samme steder hvert år, hvorfor de er attraktive for Sneugler, der overvintrer i Arktis. Fisk kan også være en del af deres kost om vinteren, idet Sneugler er set æde fisk i flodmundinger, og fiskerester er fundet i uglernes maveindhold.

Selv om brugen af havområder kan være overraskende for en gnaverspecialist som Sneuglen, bruger andre fuglearter lignende strategier. Jagtfulke i Grønland sporet via satellittelemetri har også vist sig at gøre en vis brug af havis om vinteren. Tilgængeligheden af byttedyr er sandsynligvis afgørende for Jagtfulkenes bevægelser, og de millioner af havfugle, der overvintrer i disse regioner, kan spille en vigtig rolle for falkenes valg af marine miljøer. Flere observationer bekræfter, at Jagtfulke bruger havis og isbjerger til hvile og jagt.

Vores satellitovervågning viser således, at Sneuglerne udnytter levede mulighederne i havisen meget mere end hidtil antaget. Brugen af havis afslører også, at ugler kan være stærkt afhængige af marint bytte for at overleve vinteren. Fortsatte undersøgelser skal afdække flere af deres overvintringsstrategier og hvilke faktorer, der afgør deres valg af vinterlevested.

Audrey Robillard
 Département de Biologie
 Université Laval, Québec, Canada
 Oversat fra engelsk af Hans Meltofte

- Burnham, K.K. & I. Newton 2011: Seasonal movements of Gyrfalcons *Falco rusticolus* include extensive periods at sea. – *Ibis* 153: 468-484.
- Robertson, G.J. & H.G. Gilchrist 2003: Wintering snowy owls feed on sea ducks in the Belcher Islands, Nunavut, Canada. – *J. Raptor Res.* 37: 164-166.
- Therrien, J.F., G. Gauthier & J. Bety 2011: An avian terrestrial predator of the Arctic relies on the marine ecosystem during winter. – *J. Avian Biol.* 42:363-369.

Status for verdens Strandskader

Strandskaden er verdens bedst undersøgte vadefugl. En søgning på Web of Science giver 1138 videnskabelige artikler om arten. Til sammenligning har Viben kun 778 og Almindelig Ryle under det halve. Dertil kommer alt, hvad der er skrevet i rapporter mv., dvs. den såkaldt grå litteratur, som givetvis er endnu mere omfattende. Så den viden, der eksisterer om Strandskaden og dens nære slægtninge rundt om på Jorden berettiger, at man har udarbejdet et samlet overblik over, hvordan disse arter klarer sig over hele kloden. Det giver også et indblik i, hvad der eventuelt kan påvirke andre vadefuglearter. Det viser sig hurtigt, at vi har den største viden om den europæiske nominatform af vores egen Strandskade, hvorimod der kun er begrænset viden fx om Sydamerikas Grovnebbede Strandskade.

Det er ikke underligt, at den europæiske Strandskade er så godt undersøgt. Alene artens størrelse, dens sort-hvide farve og iøjnefaldende røde næb påkalder sig opmærksomhed. Da den er talrig og vidt udbredt i Vesteuropa, har den været et oplagt studieobjekt mange steder. Især England og Holland har leveret fremragende forskning, der har givet indgående kendskab til artens levevis, og har afsløret forhold, som kan true den. Det er forskere som John Goss-Custard og Bruno Ens, men også på den sydlige halvkugle, i Sydafrika, har Les G. Underhill studeret den sorte Afrikanske Strandskade. Disse tre personer har også været hovedkræfterne bag bogen, siden initiativet blev taget på Wader Study Groups årsmøde i 2007, og de har leveret væsentlige bidrag til den.

Ikke overraskende er det vi mennesker, der er den største trussel mod strandskaderne fx ved intensivt muslingefiskeri og opdyrkning af strandenge, men vi kan også forbedre levevilkårene fx ved at ændre landbrugets dyrkningspraksis.

Bogen omhandler bevaringsstatus for 11 nulevende strandskadearter samt deres underarter, hvilket giver i

alt 17 arter og underarter. Alle arter af strandskader undtagen tre er vurderet som ikke truede. Én art, Kanarisk Strandskade, forsvandt omkring 1940 og blev erklæret uddød i 1994, og Chathamstrandskaden vurderes at være truet. Begge disse arter har haft det til fælles, at deres bestande var små; mindre end 250 individer. Og beskyttelsestiltagene i 1960'erne og '70'erne var simpelthen ikke tilstrækkelige til at forhindre turisme og udbygning af hotel- og byområder i at ødelægge forholdene for strandskaden på De Kanariske Øer. Bedre er det gået for Chathamstrandskaden, som er steget fra 50 individer i 1970'erne til nu over 300 individer takket være en målrettet beskyttelse. Den Afrikanske Strandskade blev i 1988 vurderet som 'nær truet' på grund af dens lille bestand på blot 5-6000 individer. Den er steget betydeligt siden, og det anbefales nu, at den nedklassificeres til 'ikke truet'. For nogle af de øvrige arter og især for underarterne rejser der tvivl om, hvorvidt denne klassificering er rimelig. Det skyldes, at IUCN's gængse kriterier kun vurderer status på artsniveau, og dermed ikke tager hensyn til underarter og lokale bestande. For eksempel tæller bestanden af den Amerikanske Strandskade kun 350 individer i Californien og 500 på Galapagos.

Foruden gennemgangen af bevaringsstatus for samtlige arter og underarter er der et meget velskrevet afsnit om strandskadernes biologi, som behandler deres fødeøkologi, livshistorie, populationsstørrelse samt udviklingstendens, bevaringsstatus og trusler. En viden som er meget forskellig fra art til art. Dette afsnit er velkomponeret og giver et hurtigt overblik over den nyeste viden. Det kan med stort udbytte læses af alle som har interesse i vadefugle og for dem der ønsker at vide noget om strandskader i særdeleshed.

Karsten Laursen

Ens, B.J. & L.G. Underhill (eds.) 2014: Conservation status of Oystercatchers around the world. – International Wader Studies nr. 20.

Engfuglene skal have blomsterrige enge

Det er velkendt, at en række af vore karakteristiske ynglefugle i enge og andre lysåbne naturtyper har det skidt i dagens Danmark. Ja, ikke bare i Danmark, men i hele Vesteuropa, hvor det industrialiserede landbrug har presset en lang række arter i knæ.

Tag bare Viben, som her i landet er reduceret med i gennemsnit 2,4 % om året siden 1976. Og det er tilmed en tilbagegang, der desværre er accelereret, så den de seneste 10 år i gennemsnit er gået tilbage med hele 6,3 % pr. år. Resultatet er en nedgang fra mellem 100 000 og 150 000 par til færre end 20 000 par siden 1950. Det er til at få øje på derude i landskabet.

Trængslerne gælder fx også for en art som Stor Kobbersneppe, der ellers er kendt for at være tolerant over for en vis intensivering af landbrugsdriften. Men selv denne store vadefugl har en grænse, som arten i lang tid har været konfronteret med i Danmark, hvor den er forsvundet som ynglefugl på rigtig mange lokaliteter rundt om i landet.

Også i Holland, hvor de store græsområder i mange år var et vigtigt kerneområde for arten, har Stor Kobbersneppe vanskelige kår med det moderne landbrug. I de seneste 40 år er bestanden blevet reduceret fra 120 000 par til bare 35 000 par. Intensiveringen af landbruget har her omdannet uhyre store arealer med urterige, vedvarende enge med masser af insekter og andre leddyr til veldrænede, gødskede græsmarker, som kan høstes tidligere og oftere end før.

Hollandske forskere har i mange år arbejdet intensivt med de problemstillinger, der er omkring engfugle og landbrugsdrift. Således har et team ved universitetet i Groningen med Theunis Piersma i spidsen haft særlig fokus på den Store Kobbersneppe og dens levesteder i de inddigede marskområder i det sydvestlige Friesland, hvor de i et 10 000 ha stort område øst for Zuiderzee har fulgt den langbenede vadefugl i flere årtier. En af forskerne, Rosemarie Kentie, har netop publiceret en imponerende phd-afhandling om artens ynglebologi og krav til levesteder.

Heri demonstrerer Kentie bl.a., at afgørende faktorer for den Store Kobbersneppe er, at der ikke må gødes eller kun gødes meget lidt, at grundvandsstanden skal være relativ høj, at kvæget ikke må komme på græs i yngleområderne før 15. juni, og at evt. slåning af græsset ikke bør finde sted før 1. juli. Et afgørende forhold er også, at jorden ikke bearbejdes, eller at det i al fald sker meget sjældent. Omlægningstiden bør således være på mindst 15-20 år, og Kentie & co. har vist, at det først er, når engene er så gamle og rige på forskellige urter og dermed insekter, at kobbersnepperne virkelig har succes.

Kentie og hendes kolleger har gennem deres lang-

tidsstudier således påvist, at reproduktionen hos bestande i urterige, våde enge ofte er (lige akkurat) stor nok til at kompensere for dødeligheden i bestanden, og definerer disse bestande som 'kilder' (sources) for bestanden, og at de mest velfungerende 'kilder' er at finde i områder, der drives målrettet til gunst for engfugle. I modsætning hertil huser de moderne, intensivt drevne græsarealer (græs-monokulturer) bestande, som ikke kan reproducere sig selv, og forskerteamet betegner disse yngleområder som 'dræn' (sinks), fordi de i et vist omfang dræner de produktive 'kilder' for overskuddet af fugle.

I urterige enge fandtes en klæknings succes på 56 % hvilket var 2-5 gange højere end i græs-monokulturer, hvor prædatorerne tilsyneladende også havde lettere ved at finde rederne. I disse områder havde ungerne af Stor Kobbersneppe tillige dårligere kondition (vægt og størrelse) end unger udklækket i urterige enge. Derfor regner forskerne med, at sult også kan være en årsag til den ringere overlevelse – både direkte, men også i kraft af, at sultne unger bliver presset til mindre forsigtig adfærd under fødesøgningen, hvilket medfører en større risiko for at blive ædt af rovdyr.

Så hvorfor yngler de Store Kobbersnepper fortsat i de moderne græs-monokulturer, som stort set ikke er egnede som levesteder? Det skyldes nok, at de voksne kobbersnepper er kendte for i høj grad at være stedtro, men dog ikke mere end at 24 % af ynglefuglene i monokulturerne flyttede til engene fra år til år, mens der kun var 4 %, der flyttede den anden vej. Yderligere er de unge, førstegangsynglende Store Kobbersnepper mindre stedtro end de voksne, så man fandt, at 58 % af dem, der var klækket i monokulturer, flyttede til enge, men også at hele 24 % af dem, der var klækket på enge, flyttede til monokulturer. En konklusion er således, at effekten af de voksne fugles flytning fra dårlige til bedre levesteder til dels modsvares af de fejl, som unge førstegangsynglende kobbersnepper begår!

Med henblik på at sikre den Store Kobbersneppe for fremtiden står det klart, at en øget ungeoverlevelse er blandt de væsentligste faktorer. Studierne viste, at en del af de urterige enge blev slået den 15. juni, hvor mellem 25 og 50 % af ungerne endnu ikke var flyvedygtige. Ved at udsætte slåningen til 1. juli vil de fleste unger være flyvedygtige, og selv en lille vækst i ungerne chance for overlevelse vil bidrage til en tilvækst i bestanden. Dog bør en sådan udsættelse af slåningen følges op af mindre gødskning, så græsset ikke vokser sig så højt og tæt, at ungerne ikke kan færdes i det.

Jeg har med egne øjne set, hvor godt det kan være, og hvor forholdsvis lidt der skal til for at give engfug-

lene gode kår i landbrugslandet. Det skete i forbindelse med et besøg hos den hollandske landmand, Murk Nijdam i april 2015.

Murk driver 42 ha i Vestfriesland. Han har 20 malkekøer samt 50 dyr som opdræt og kødkvæg. Ud over græsningen til dyrene i sommerhalvåret kommer avlen af græs til vinterfoder (hø og ensilage). Bedriften drives konventionelt, men da han har haft interesse for engens fugle lige siden barndommen, sker det på en fuglevenlig måde. De fleste af engene blev sidst omlagt for omkring 20 år siden, og for at stimulere væksten og biodiversiteten i græsarealerne spredes der alene fast staldgødning i et tyndt lag i løbet af marts.

Murk ved godt, at både kunstgødning, gylle og pesticider er gift for biodiversiteten og fødemængden på de grønne flader. Og så understreger han betydningen af de åbne, lavvandede vandhuller på ejendommen, som helt klart er med til at holde på de ynglende vadefugle om foråret. De raster, drikker, bader og overnatter i det lave vand, og Nijdam har med egne øjne set, hvordan antallet af ynglende Store kobbersnepper på ejendommen er steget i takt med, at han successivt anlagde to søer.

At den hollandske bonde gør det godt for ynglefuglene, bekræftes af, at der i 2013 kunne tælles hele 132

reder af Stor Kobbersneppe på den lille ejendom – foruden alle de andre ynglende engfugle, som fx Strandkader, Rødben, Klyder og Brushøns! Nøglen til rentabiliteten af bedriften er, at der i Holland er mulighed for at få gode EU-tilskud til netop fuglevenlig drift. På de ypperste arealer indkasserer Nijdam således 1000 Euro pr. ha i kraft af en engfugleaftale med staten, hvortil kommer det generelle driftstilskud på 400 Euro pr. ha!

Noget lignende kunne også ske i Danmark, hvis der ellers blev allokert flere af EU's landbrugsstøttemidler til den særlige driftsform. Det ville således være yderst ønskværdigt, om man såvel politisk som fagligt fokuserede noget mere på vore trængte engfugle. Måske er der stadig muligheder for at få nogle af dem tilbage som en væsentlig del af den danske biodiversitet i enge og på strandenge – hvis bare man ville gøre det rigtige.

John Frikke

Kentie, R. 2015: Spatial demography of blacktailed godwits: Metapopulation dynamics in a fragmented agricultural landscape. – Animal Ecology Group, Centre for Ecological and Evolutionary Studies, University of Groningen, the Netherlands.

Om engfuglene hos Murk Nijdam:

<https://www.redderijkeweide.nl/kijk-vanaf-1-april-mee-in-het-weidevogelparadijs-van-murk/>

<http://www.weidevogelboerderijen.nl/boer/20-Murk-Nijdam.html>

Murk Nijdams ejendom, som i 2013 havde 132 par ynglende Store Kobbersnepper. Foto: John Frikke.

ResearchGate – en slags 'facebook' for forskere

Blandt de sociale medier på internettet er der også (mindst) ét, der henvender sig specifikt til forskere – ResearchGate (RG). Jeg har ellers bevidst fravalgt al den slags internetskrammel, da jeg i forvejen synes, jeg modtager rigeligt, der skal tages stilling til på min pc, men blev overbevist af en kollega til at melde mig på dette forum for sådan nogen som mig. Jeg oprettede en profil med min publikationsliste og angav mine kompetencer. Siden 'uploadede' jeg også pdf-kopier af så mange af mine publikationer som muligt (her skal man lige være lidt varsom for ikke at overskride eventuelle copyrightbestemmelser, men DOFT er fx frit tilgængeligt for alle).

Og så begyndte e-mailsne ellers at strømme ind. Jeg fik oplyst, at den ene efter den anden af forskerkollegerne rundt omkring i verden havde givet deres tilslutning til ('endorsed'), at jeg lever op til de kompetencer, jeg havde angivet på min profil. Der kom mails, der fortalte, at nu fulgte den og den min profil, og alle disse 'followers' blev synlige på min profilside, ligesom dem jeg selv havde valgt af følge. Der kom beskeder om, at jeg nu har nået den og den milepæl (antal læsere af min profil, antal artikler, der er hentet ned fra min profil eller antal citeringer). Der kommer stadig en strøm af opfordringer til at 'endorse' kolleger ude i verden, og af og til forespørgsler om at sende kopier af artikler, der ikke kan hentes ned fra min profil. Endelig videreformidles stillingsopslag. Her i uge 41 dukkede der seks af den slags mails op – og var det for denne sociale side alene, kunne jeg godt undvære RG.

Der, hvor jeg finder RG værdifuld, er på publikationsiden. For alle deltagerne lægger pdf-kopier af deres artikler, foredragspræsentationer m.m. op, så de er let tilgængelige for alle os andre. Det giver hurtig adgang til en bunke publikationer, som ellers kan være meget svære at opspore, eller som ikke er tilgængelige, med mindre man har abonnement på det pågældende tidsskrift. Og så får man besked, når de kolleger, man har valgt at følge, lægger nyt op.

RG giver mulighed for at se, hvad og i hvilket omfang ens egne arbejder bliver brugt af kollegerne ude i verden, idet der vises statistikker over, hvor mange gange ens artikler er citeret i andre artikler, og hvor mange gange de er hentet ned fra ens profil. Det er ganske tankevækkende.

Endelig er der også en 'praleside', der viser ens 'RG-score', som angiveligt viser ens videnskabelige omdømme (baseret på antal publikationer, citeringer, opslag på ens profil), og rangordner denne blandt de øvrige forskere på RG. Disse statistik- og pralesider er tilgængelige for alle RG-brugerne, så her er der rig mulighed for at kilde sin forfængelighed og/eller dyrke sin misundelse.

Alle kan tilmelde sig, så her er en mulighed for alle DOF's fuglefagligt engagerede medlemmer til at hoppe på vognen og løbende blive opdateret på, hvad der kommer indenfor ens interesseområde og ikke mindst delagtiggøre andre i, hvad man har publiceret af undersøgelsesresultater.

David Boertmann

The screenshot shows the ResearchGate profile of David Boertmann. At the top, there are navigation tabs for HOME, PUBLICATIONS, QUESTIONS, and JOBS, along with a search bar and notification icons. The profile header includes a circular profile picture, the name 'David Boertmann' with a '28.07' timestamp, and a bio: 'Senior Researcher at Aarhus University, Aarhus - Department of Bioscience, sec...'. Below this are two buttons: 'Add your publications' and 'Add unpublished work'. The main content area is divided into sections: 'OVERVIEW', 'CONTRIBUTIONS', 'INFO', 'STATS', and 'RG SCORE'. The 'SKILLS AND EXPERTISE' section lists 7 skills: Artistic (16), Seabirds (13), Marine Mammals (12), Greenland (12), Mycology (11), Taxonomy (6), and Ornithology (1). The 'TOPICS' section lists 12 topics: Ecology, Botany, Zoology, Systematics (Taxonomy), Mycology, Ornithology, Fungal Taxonomy, and Marine Mammals. On the right side, there is a 'New endorsements' section with a grid of user avatars and a list of endorsed topics: Climate, Botany, Ecology, Geese, Zoology, Bird Taxonomy, Mammalogy, Ornithology, and Sea Ice. Below this is a '118 FOLLOWERS' section with a row of 12 avatars and a 'View all' link. At the bottom right, there is a '24 FOLLOWING' section with a row of 12 avatars and a 'View all' link.

AOU-konference i Oklahoma 2015

The American Ornithologists' Union og The Cooper Ornithological Society afholder i fællesskab hvert andet år en konference, der går på skift mellem de amerikanske stater. De to organisationer er nok mest kendt i Danmark for at udgive henholdsvis *The Auk* og *The Condor*. I 2015 blev konferencen afholdt på University of Oklahoma i Norman, Oklahoma i månedsskiftet juli/august. Med blot ca. 400 deltagere blev den betragtet som en meget lille konference, hvilket nok især skyldes sammenligningen med North American Ornithological Conference, der næste gang afholdes i Washington, DC med forventede 1600-2000 deltagere (se NAOC2016.cvent.com).

Med ca. 175 oplæg og 70 posters var der dog rigeligt med information at forholde sig til. Fokus var så absolut på Nordamerika og på nordamerikanske fugles træk og overvintring. Kun ganske få foredrag handlede om fuglelivet uden for Amerika.

Udprægede amerikanske symposier var Conservation in Mexico, Grassland birds og et symposium om fuglenes respons på orkaner, hvilket selvfølgelig kan tilskrives, at Oklahoma er beliggende midt i USA og dermed lige midt i 'orkanbæltet'. Andre symposier fokuserede på fuglenes fysiologi, genetik og evolution samt på sygdomme og parasitter. Af symposieemner, der ligger mere inden for DOF's traditionelle virke var emner som arternes udbredelse og habitatvalg og bestandsudvikling. Et stort antal foredrag omhandlede anvendelse af vejrradarer til at beskrive fuglenes træk. Det store fokus på radarer skyldes, at universitetet i Oklahoma har et meget stort forskningscenter i vejrforhold.

Data fra eBird, der er en meget anvendt pendant til DOFbasen, men med anvendelse i hele verden, blev i flere tilfælde anvendt til at vise trækfuglearternes træk på baggrund af korte film visende daglige observationer fra eBird. På dette felt kan der hentes meget inspiration til tilsvarende studier i Danmark og Europa, fx med anvendelse af det nye EuroBirdPortal, som DOFbasens data nu indgår i.

BBS (Breeding Bird Survey) fyldte også et helt symposium. Formålet med BBS er stort set det samme som de danske punkttællinger, altså at skabe viden om de almindelige fuglarters bestandsudvikling. Metoden er faktisk også punkttællinger (3 minutter pr. punkt), men alle foretages to skridt fra bilen, så man kan køre mellem de 50 punkter, der indgår i en rute. I 2015 gennemførtes tællingerne for 50. gang. Der var en forbløffende lighed mellem de udfordringer, vi har med de danske tællinger og dem, de har i USA, og det blev betonet, at det var vigtigt med et større samarbejde mellem de fire vigtige grupper: optællere, administratorer, videnskabsfolk og naturbeskyttere.

Konferencen afsluttedes med en snig-premiere på filmen *The messenger*, der omhandler fuglenes træk, og de udfordringer fuglene møder i undervejs, som fx lysforurening fra storbyer, kollision mod vinduer, prædation fra katte, neonicotenoide og sydeuropæisk småfuglefangst. Endvidere præsenteredes en række fugleforskere og deres forskning i akustisk registrering af trækkende fugle, anvendelse af lysloggere og satellitsendere og meget mere. Der var talrige eksempler med fra Europa, så forhåbentlig bliver filmen også vist i Danmark på et senere tidspunkt (se songbirdsos.com).

Der deltog ganske få europæere i konferencen, heraf tre danskere. Lykke Pedersen fra Københavns Universitet var involveret i en workshop om anvendelse af data fra geolocators (lysloggere), og Julia Vilstrup Mouatt præsenterede sine genetiske studier på Oregon State University af den truede Rødpenslet Flagspætte (Red-cockaded Woodpecker). Undertegnede, der deltog i forbindelse med et længere ophold på Cornell Lab of Ornithology med støtte af Innovationsfonden, Aage V Jensen Naturfond og 15. Juni Fonden, præsenterede de modsatrettede bestandstendenser, der ses hos Stær i de europæiske lande med store bestandsnedgange mod nord og vest og fremgange mod syd og øst. For tilhørerne var det mest bemærkelsesværdige vist, at vi europæere overhovedet bekymrede os om den art (her kendt som European Starling), der jo optræder invasivt i Nordamerika og trives gevaldigt godt med en bestand, der er estimeret til at være dobbelt så stor, som den vi har i artens naturlige udbredelsesområde i Europa. "Du må gerne få nogle af vores" var en klassisk kommentar, når jeg forklarede, hvad jeg arbejdede med.

Henning Heldbjerg, Aarhus Universitet og DOF

Logoet fra konferencen var inspireret af staten Oklahoma og dens mest prominente fugl Sakshalet Kongetyran (Scissor-tailed Flycatcher), der samtidigt anvendes som et symbol for staten. Den 37 cm lange fugl er meget almindelig i det åbne land i området.

Den 12. Ramsar-konference i Uruguay 2015

Ramsar-konventionen er en international aftale om beskyttelse af vådområder spændende fra ferske vande til kysterne og er den ældste af de moderne naturkonventioner. Konventionen er opkaldt efter den by i Iran, hvor aftalen blev vedtaget i 1971, og den tæller i dag 168 lande og 2210 Ramsar-områder udpeget på grundlag af ni kriterier for forekomst af biodiversitet og/eller naturtyper. Områderne udgør det største sæt beskyttede områder globalt og dækker mere end 2 mio. kvadratkilometer svarende til 46 gange Danmarks størrelse.

Den 12. partskonference blev holdt i Punta del Este ved i Uruguays atlantehavskyst 1.-9. juni 2015. Det er bureaukrater, der dominerer billedet, og der er længere mellem fagfolk end tidligere ved disse møder. Ifølge konventionens artikel 7 skal den fornødne ekspertise indenfor vådområder og vandfugle dog være repræsenteret i delegationerne, og der er stadig en særlig 'Ramsar-entusiasme' til konferencerne, hvor fx gamle og for længst pensionerede konferencedeltagere passioneret møder op for at følge vådområdernes udvikling og møde tidligere kolleger.

De vigtigste resolutionsforslag omhandlede konventionens nye strategiske plan 2015-24 herunder konventionens bidrag til de globale 2020-målsætninger eller de såkaldte 'Aichi Targets', et danskstillet forslag om moser og klima samt et revideret mandat til konventionens teknisk-videnskabelige panel. Der var ny general- og vicegeneralsekretær i sekretariatet. Dermed var ca. 15 år med englænderen Nick Davidson som en dominerende og kompetent generalsekretær forbi, og hans fravær var mærkbart.

Ramsar-konventionens officielle navn er *The Convention on Wetlands – especially as waterfowl habitats*. Den blev udviklet af vandfugle- og vådområdeentusiaster i Europa og var et forhandlingsmæssigt svendestykke under den kolde krig. En væsentlig bevæggrund var, at forvaltning af vandfugle og i øvrigt også trusler som forurening osv. kræver samarbejde på tværs af politiske grænser. De første to kriterier til udpegnings af Ramsar-områder var baseret på forekomst af vandfugle, og disse kriterier er senere videreført fx ved udpegnings af EU's fuglebeskyttelsesområder under fuglebeskyttelsesdirektivet.

Et af de vigtigste resolutionsforslag var det danske om tørvemoser og klima og indeholdt anbefalinger om Ramsar-udpegnings af tørvemoser m.h.p. genopretning af høj vandstand på drænedede mosejorde, erfaringsudveksling om genopretning og mosers rolle ift. klimaregnskab under FN's klimakonvention. Efter flere dages hårde forhandlinger i en gruppe med deltagelse af bl.a. Danmark, Finland, UK, Brasilien, Argentina og USA blev

forslaget vedtaget under stort bifald.

Forslaget bygger på Ramsar-udpegnings af Lille Vildmose i 2013, der havde til hensigt at teste anvendelsen af et tillægskriterium i konventionen, der sigter mod mosers betydning for klimaregulering. Globalt er der fx oplagret mere kulstof i organisk mosejord end i alle verdens skove tilsammen, og anslået 5 % af de menneskabte udledninger af kuldioxid er fra drænedede mosejorde. Konklusionen af et udredningsarbejde finansieret af Nordisk Ministerråd var, at klimakriteriet bør anvendes sammen med mindst et af de otte biodiversitetskriterier med henblik på formidling af de samlede moseområdets store globale betydning på trods af, at betydningen af den enkelte tørvemose er forsvindende lille.

Der udpeges stadig mange nye Ramsar-områder, og anvendelsen af fuglekriterierne sker fortsat flittigt. Det er af særlig dansk interesse, at Færøerne udpegede tre nye områder i 2012 op til forrige partskonference i Bukarest. Områderne dækker tre af Færøernes vigtigste øer med havfuglekolonier: Mykines, Skúvoy og Nólsoy. På Færøerne er konventionen det stærkeste beskyttelsesinstrument, og der er nedsat lokale Ramsar-komiteer, ligesom forvaltningsplaner er under udarbejdelse. Udpegningsen afhjælper ikke problemstillinger omkring fødemangel for havfuglene i Nordøstatlanten, men er med til at sikre regulering af forstyrrelser i kolonierne samt bekæmpelse af katte og rotter mv. Grønland har udpeget 11 Ramsar-områder, det seneste er Ørsteddalen i Nordøstgrønland i 2011.

En af de større diskussioner i forbindelse med udarbejdelsen af konventionens strategiske plan var, i hvilket omfang Ramsar skal være bred og dække alle aspekter af vandforvaltning eller fastholde konventionens oprindelige forankring i natur og biodiversitet under de tre gennemgående søjler: 1) udpegnings og forvaltning af Ramsar-områder, 2) bæredygtig udnyttelse af alle vådområder og 3) internationalt samarbejde. Spørgsmålet gør sig også gældende i forvaltningen af Ramsar-områder, hvor der kan anlægges en streng naturbeskyttelseslinje eller en mere afslappet resurseudnyttelsestilgang. Pt. gaber konventionen over begge dele, men en mere stram naturbeskyttelsestilgang indenfor Ramsar-områderne og en blødere udenfor virker nærliggende.

Fra Danmark deltog Peter Hahn (projektleder i Lille Vildmose), Peter Pouplier (udgående medlem af den Stående Komite) og undertegnede (delegationsleder) fra Naturstyrelsen, og vi kunne bl.a. høre et meget engageret indlæg fra en fjerde dansker, Inger Andersen, som tiltrådte som ny generalsekretær i IUCN i januar 2015.

Lars Dinesen